

Nataša Budna Kodrič –

dobitnica Aškerčevega priznanja za leto 2020

Nataša Budna Kodrič, dobitnica
Aškerčevega priznanja za leto 2020.
(foto: Tina Arh)

Aškerčeve nagrade in priznanja, ki jih vsako drugo leto podeljuje Arhivsko društvo Slovenije za posebne dosežke na področju popularizacije arhivov in arhivske dejavnosti, so najvišje strokovne nagrade in priznanja, ki pripadejo le najboljšim v arhivski stroki. Letošnja dobitnica tega prestižnega priznanja je arhivska svetnica Nataša Budna Kodrič iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana, zadnjih deset let sodelavka v škofjeloški enoti arhiva, sicer pa domačinka iz Virmaš pri Škofji Loki.

Rojena je bila leta 1966 v Kranju. Po končanem študiju zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani se je leta 1991 zaposlila v Gorenjskem muzeju v Kranju, kjer je opravila pripravništvo in strokovni izpit za kustosinjo. V Zgodovinskem arhivu Ljubljana se je zaposlila leta 1992; kot arhivistka je prvo leto delala v škofjeloški enoti in nato vrsto let v Enoti v Ljubljani, kjer je bila zadolžena za arhivske fonde s področja gospodarstva in družbenih dejavnosti. Med letoma 2006 in 2011 je bila direktorica Zgodovinskega arhiva Ljubljana, od takrat naprej je arhivistka za področje uprave. Leta 1999 je pridobila naziv višje arhivistke, leta 2010 arhivske svetovalke in leta 2019 arhivske svetnice.

Že od zaključka študija je dejavna na raziskovalnem področju in ves čas objavlja v strokovnih in domoznanskih publikacijah. Pri raziskovanju se posveča različnim družbenim problemom, med katerimi izstopajo predvsem raziskave na temo 1. svetovne vojne in njenih žrtev ter različnih vidikov življenja žensk v slovenskem prostoru. Na osnovi odličnega poznavanja arhivskih virov nam v svojih prispevkih odkriva tudi raznovrstne plasti družbenega življenja meščanstva na Kranjskem med obema vojnoma. V *Loških razgledih* je objavila več prispevkov o 1. svetovni vojni na Škofjeloškem, italijanski zasedbi Sorice, škofjeloškem občinskem odboru v obdobju med obema svetovnima vojnoma in samomorilnosti med Ločani.

V arhivski stroki se je Nataša Budna Kodrič posvečala vsem osnovnim arhivskim nalogam in bila ves čas dejavna na področju popularizacije arhivske dejavnosti. Z Barbaro Pešak Mikec sta pripravili odmevni razstavi *Ljubljanski hoteli v preteklosti* in *Cirkus v Ljubljani do prve svetovne vojne*, s sodelavcem Jožetom Suhadolnikom pa je sodelovala pri pripravi razstav o *Poljanskem predmestju* in *Šentpetrskem predmestju*. Še posebno je k popularizaciji arhivov in arhivskega gradiva prispevala z dvema odmevnima projektoma, ki ju je pripravila v zadnjem desetletju. Prvi – komplet treh arhivskih slikanic o *Miški Mici* –, ki sta ga zasnovali in izdali skupaj s sodelavko Barbaro Pešak Mikec, predstavlja izvirni pedagoški projekt, kakršnega v arhivski stroki do sedaj nismo poznali. Čeprav nagovarja predvsem mlajšo publiko, je navdušil tudi nekatere ostale slovenske arhive, ki so se projektu pridružili v različnih oblikah.

V zadnjem letu nas je Nataša Budna Kodrič ponovno razveselila z obsežnim strokovnim delom – znanstveno objavo *Korespondence Jožefine in Fidelija Terpinc (1825–1858)* –, ki je izšlo pri Arhivskem društvu Slovenije kot samostojna (41.) številka publikacije *Viri*. Delo je naletelo na velik odmev v javnosti in arhivski stroki, ki je v njem prepoznala pomemben doprinos k poznavanju naše gospodarske in družbene zgodovine 19. stoletja in ga zato nagradila z Aškerčevim priznanjem za leto 2020. V publikaciji je na 383 straneh velikega formata objavljena glavnina korespondence zakoncev Jožefine in Fidelija Terpinca ter njunih sorodnikov, predvsem iz družin Česko in Urbančič (z gradu Turn pri Predgradu). Skozi objavljena pisma se pred bralcem/raziskovalcem odstira pogled na bogato, razgibano in vsestransko pestro življenje ene najbolj prepoznavnih in premožnih ljubljanskih rodbin, katere glavna protagonista sta bila zakonca Terpinc. Njuna družbena in gospodarska vpetost v ljubljansko in evropsko okolje nam skozi pisma dodatno in zelo nazorno razkriva tudi takratno gospodarsko in družbeno življenje v Ljubljani in širše ter kroge, v katerih sta se gibala. Razvidno je, da sta se družila s pomembnimi trgovci, obrtniki, oficirji, političnimi in verskimi dostojanstveniki, ki so v prvi polovici 19. stoletja tvorili višji/visoki meščanski sloj ljubljanske družbe. Ne nazadnje je bil Fidelij Terpinc eden prvih slovenskih industrialcev, evropskih popotnikov in naprednih kmetovalcev, znan tudi kot ustanovitelj papirnic v Vevčah in Goričanah, lastnik več gradov, dolgoletni predsednik Kranjske industrijske družbe, član številnih društev in združenj, občinski odbornik, kmetijski inovator, časopisni dopisnik in drugo. K tem že znanim dejstvom pa objavljeno delo, ki ga je Nataša Budna Kodrič več let skrbno pripravljala za znanstveno objavo, prinaša še dodatno neprecenljivo dimenzijo – pogled v zasebno življenje zakoncev Terpinc, njune vsakodnevne skrbi in težave, potovanja po Evropi, druženje s prijatelji in drugo. Skozi objavljena pisma se zrcalijo tudi njuni osebni pogledi in razmišljanja o pomembnih vprašanjih, ki so zadevala tedanjo družbo. Eno takšnih je bilo vprašanje zdravljenja in odnos do zdravja, ki mu je predvsem Jožefina namenjala veliko pozornosti. S pomočjo objavljene korespondence bo marsikomu lažje razumeti tedanje družbeno in gospodarsko življenje

v Ljubljani, saj so pisma polna podatkov o dogajanju na gradu Fužine, novic v zvezi z gospodarstvom in poslovanjem, težavah s služinčadjo, novostih iz življenja znancev in prijateljev. Ob prebiranju pisem nas pot vodi širom po Evropi, kamor sta zakonca Terpinca potovala službeno in zasebno. Obiskala sta današnjo Italijo, Avstrijo, Nemčijo, Francijo, Švico, kar je bilo v tistem času, ko si je železnica šele utirala pot proti Kranjski, prava redkost. Obenem pa nas prav pisma, ki so nam po zaslugi Nataše Budna Kodrič sedaj dosegljiva v tiskani obliki, opozarjajo na veliko poslovnost Fidelija Terpinca, ki ni ostal poklicno omejen le za mejami Kranjske, ampak so ga poslovne poti vodile širom po Evropi.

Predmet znanstvene objave Nataše Budna Kodrič je bil del obsežne Terpinčeve korespondence, ki jo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana v fondu Graščina Fužine. Avtorica jo je zaradi njene obsežnosti vsebinsko razdelila na dva dela: družinsko (primarno) in ostalo (sekundarno). V objavljeni publikaciji so transkribirana in objavljena le pisma iz primarne korespondence, ki je nastala znotraj sorodstva in je zato bolj osebna ter polna zanimivih podatkov. Sekundarna korespondenca, v katero je uvrstila pisma prijateljev in znancev, še čaka na strokovno pripravo za tisk.

Družinska korespondenca zakoncev Terpinca šteje 210 pisem, dolgih od dve do tri strani, napisanih v nemščini in gotici, ki jih je avtorica najprej transkribirala in nato opremila s potrebnim znanstveno-kritičnim aparatom. Za boljše poznavanje glavnih akterjev in obravnavanega časa je izdelala obsežno uvodno študijo, v kateri je predstavila življenjsko pot Fidelija in Jožefine Terpinca ter njune posvojenke Emilije, družino Jožefininega brata Valentina Češka, Fidelijeve gorenjske sorodnike, poslovne partnerje ter nekatere druge posameznike, ki se največkrat omenjajo v pismih. Dodatno vrednost publikaciji dajeta še natančna seznama oseb in krajev, ki bosta uporabniku v veliko pomoč pri iskanju med množico objavljenih pisem. Seznama obsegata več kot 2.200 imen posameznikov, družin in krajev, saj je bila množica ljudi in krajev, ki nastopa v pismih zakoncev Terpinca, res velika.

Zahtevno in natančno delo je avtorici odlično uspelo, arhivisti, zgodovinarji in drugi raziskovalci preteklosti pa smo dobili v roke neprecenljiv zgodovinski vir, ki bo pomembno prispeval k boljšemu poznavanju in razumevanju življenja v Ljubljani in na Kranjskem v predmarčni dobi.

Ob prejemu priznanja Nataši Budna Kodrič iskreno čestitamo.